

Komission tiedonanto: Puhtaan teollisuuden ohjelma

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi tiedonannon EU:n puhtaan teollisuuden ohjelma: yhteinen tiekartta kohti kilpailukykyä ja vähähiilistymistä 26.2.2025 (COM (2025) 85 final).

Puhtaan teollisuuden ohjelman tavoitteena on luoda perustaa EU:n kilpailukyvyille ja vähähiilistymiselle ja ratkaista kootusti ilmastokriisiin, kilpailukykyyn ja taloudelliseen resilienssiin liittyviä haasteita. Vähähiilistymiseen tähtäävä politiikka nähdään tehokkaana kasvun ajurina, kun siihen yhdistetään teollisuus- kilpailu-, talous- ja kauppapolitiikan keinovalikoimat. Ohjelman keskiössä ovat erityisesti energiantensiivinen teollisuus, clean tech ja kiertotalous.

Puhtaan teollisuuden ohjelma jakaantuu kuuteen osa-alueeseen:

1. Kohtuuhintainen energia
2. Puhtaiden tuotteiden tarjonnan ja kysynnän edistäminen
3. Julkiset ja yksityiset investoinnit sekä niiden rahoittaminen
4. Kiertotalous: pääsy materiaaleihin ja resursseihin.
5. Globaalit markkinat ja kansainväliset kumppanuudet
6. Osaaminen ja työpaikat

Teollisuuden sektorikohtaisista toimenpidesuunnitelmista ohjelmassa mainitaan autoteollisuus, metalli/terästeollisuus, kemianteollisuus, kestävä liikenne ja biotalousstrategia.

Puhtaan teollisuuden ohjelma ei sisällä yksittäisten ehdotusten yksityiskohtia. Varsinaisiin ehdotuksiin otetaan kantaa, kun komissio on antanut ehdotukset.

Suomen kanta

Suomen kantoja puhtaan teollisuuden ohjelman kattamiin politiikkoihin on aiemmin määritetty erityisesti hallituksen EU-avaintavoitteissa (E 58/2023 vp) sekä E-kirjelmässä komission kilpailukykykompassista (E 8/2025 vp).

Suomen lähtökohtana on teknologianeutraali lähestymistapa, jossa puhdas siirtymä toteutetaan markkinaehtoisesti ja kustannustehokkaasti luoden EU:lle selkeää kilpailuetua. (E 58/2023 vp)

Suomi pitää tärkeänä, että kauppapolitiikan, taloudellisen turvallisuuden toimenpiteiden, innovaatioiden ja kansainvälisten kumppanuuksien avulla vahvistetaan eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyä.

Suomi korostaa, että johdonmukainen ja pitkäjänteinen EU:n ilmastopolitiikka luo pohjan tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittaville merkittävälle ja oikea-aikaisille investoinneille sekä teknologioiden kehittämiselle. Lisäksi sillä voidaan edistää myös EU:n kriisivarautumista ja resilienssiä. (E 49/2023 vp) Suomi tukee komission ehdotusta asettaa EU:lle vuodelle 2040 90 %:n nettopäästövähennystavoite, joka kattaa sekä päästöt että poistumat. (E 10/2024 vp) Samalla Suomi korostaa, että tavoitteen toimeenpanon pääpainon tulisi olla kustannustehokkaissa päästövähennyksissä ja että tavoitetta toimeenpanovassa lainsäädännössä olisi huomioitava maankäyttösektorin nykytilanne ja epävarmuudet. Tavoitteen toimeenpanossa olisi huomioitava myös maatalouden haasteet ja sen ensisijainen ruoantuotantotehtävä. Suomi korostaa, että 2040 ilmastotavoitteen toimeenpanon mahdollistavan toimintaympäristön tulisi yhdessä EU:n vuoden 2030 jälkeisen ilmasto- ja energia-arkkitehtuurin kanssa muodostaa kokonaisuus, joka perustuu markkinatalouden mekanismien hyödyntämiselle sekä tehokkaalle ja ennakoitavalle sääntelylle. Tämä ohjaisi tekemään ilmastotavoitteiden edellyttämät investoinnit ja päästövähennykset kustannustehokkaasti. (E 10/2024 vp).

Suomi kannattaa komission tavoitetta tehdä EU:sta kiertotalouden johtava alue vuoteen 2030 mennessä. Tavoite tukee niin teollisuuspolitiikan uudistamista kuin ilmastomuutoksen, luontokadon ja saastumisen aiheuttamien haasteiden ratkaisemista.

Suomi katsoo, että uudistettavassa biotalousstrategiassa päätavoitteena tulisi olla EU:n kilpailukykyyn vahvistaminen biotaloudessa. Suomi korostaa biotalouden arvonalistamista korkean arvonalistuksen tuotteiden ja palveluiden tuottamisella kestäväällä tavalla ottaen huomioon myös EU:n energiaomavaraisuus ja energian huolto- ja toimitusvarmuus. Suomi pitää tärkeänä, että uudistetussa biotalousstrategiassa korostettaisiin biotalouden tunnistamista horisontaalisesti eri ohjauskeinoissa ja pyritäisiin kestäväää biotaloutta vauhdittavaan politiikkakoherenssiin.

EU:n resilienssin vahvistamiseksi biotaloudessa tarvitaan investointeja uudistuvaan biotuotantoon, sivuvirtojen ja biojätteen hyödyntämiseen sekä resurssitehokkuuden ja kiertotalousratkaisujen edistämiseen. Suomi pitää tarpeellisena vahvistaa sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestävä biomassan ja biopohjaisten tuotteiden tuotantoa myös kasvavan kysynnän tilanteessa. Tämä edellyttää selkeää ja markkinoille pääsyä kannustavaa sääntelyä, ja tasapuolisia vaikutusarviointeja sekä nopeampia hyväksymismenettelyjä biopohjaisille ja biotekniikan avulla tuotetuille tuotteille.

Suomi pitää tarpeellisena meri- ja lentoliikenteen kestävien polttoaineiden tuotannon, käytön ja infrastruktuurin edistämistä. Suomi pitää hyvänä, että ajoneuvojen sähkölaatusinfran kehittämistarpeisiin kiinnitetään huomioita. Samalla on tärkeää varmistaa kannusteet erityisesti raskaan tieliikenteen puhtaan siirtymän edellyttämälle laajan puhaiden käyttövoimien valikoiman, niitä käyttävien ajoneuvojen sekä jakeluinfran kehittämiseksi.

Kohtuuhintainen energia

Suomi katsoo, että puhtaan energian investointeja tulee edelleen edistää. Entistä nopeampi EU:n riippuvuuden vähentäminen fossiilisten polttoaineiden tuonnista vahvistaisi EU:n strategista autonomiaa ja kokonaisturvallisuutta. Samalla tulisi vahvistaa ja hajauttaa kriittisten mineraalien toimitusketjuja sekä vähentää liiallista riippuvuutta niiden tuonnista. (E 8/2025 vp)

Suomen näkemyksen mukaan energiatehokkuustavoitteiden tulisi ensisijaisesti palvella päästöjen vähentämistä kulutuksen rajoittamisen sijaan. Lisäksi tulee tasavertaisesti huomioida jäsenvaltiokohtaiset puhtaaseen siirtymään tarvittavat teknologiat. Suomi edistää vahvasti ydinenergian roolia hiilidioksidipäästöttömänä energiamuotona puhtaan siirtymän mahdollistamisessa. (E 58/2023 vp)

Suomi pitää tervetulleena, että komissio kiinnittää huomiota sähköverkkojen kehittämiseen ja niiden tärkeään rooliin puhtaan siirtymän mahdollistamisessa. Energiainfrastruktuurin investoinnit ovat luonteeltaan pitkäaikaisia ja niiden takaisinmaksuaika on pitkä. Jotta EU voi saavuttaa asettamansa ilmasto- ja energiapoliittiset tavoitteet, tulisi sähköverkoja kehittää johdonmukaisesti ja pitkäjännitteisesti. Samalla tulee huomioida verkon kehittämisestä asiakkaille koituvat kustannukset. (E 60/2023 vp)

Suomi kannattaa energiaverodirektiivin uudistuksen keskeisiä tavoitteita sisämarkkinoiden toiminnan parantamiseksi, päästöohjauksen tehostamiseksi ja verotuottojen turvaamiseksi. Suomi katsoo, että päätös verotasosta kuuluu jäsenvaltioiden verosuvereniteetin piiriin. Suomi korostaa, että korkeiden energiahintojen kompensointi voidaan tarvittaessa toteuttaa muilla toimilla huomattavasti tehokkaammin kuin yleisiä energiaverokantoja alentamalla.

Edelläkävijämarkkinoiden luominen

Julkiset hankinnat

Suomi kannattaa puhtaan teollisuuden ohjelman tavoitetta luoda edelläkävijämarkkinoita uusille kestäville tuotteille hyödyntämällä julkisia hankintoja ja tuotekohtaisia kestävyysmerkintöjä sekä tarkistamalla julkisten hankintojen lainsäädäntöä. Suomi pitää lisäksi tärkeänä, että EU:n puhtaan teollisuuden ohjelmaa, kriisinsietokykyä ja taloudellista turvallisuutta arvioidaan myös unionin hankintasäännöksiä uudistettaessa. Eurooppalaisten tuotteiden suosimista koskevien kriteerien tarkoituksenmukaisuutta tulisi arvioida huolellisesti suhteessa muihin politiikkakeinoihin. Uudistamistyössä tulisi kiinnittää huomiota huolelliseen vaikutustenarviointiin, sisämarkkinoiden ja kilpailun toimivuuteen, eri kokoisten yritysten osallistumismahdollisuuksiin, unionin kansainvälisiin velvoitteisiin, ml. WTO-sopimukset ja EU:n kauppasopimukset, sekä hallinnolliseen taakkaan. (E 8/2025 vp) Suomi suhtautuu myönteisesti siihen, että EU:ssa tullaan kiinnittämään aiempaa enemmän huomiota kysyntäpuolen kannustimiin luotaessa vähähiilisen talouden edelläkävijämarkkinoita. Tässä tulisi hyödyntää tehokkaasti jo nykyisin käytettävissä olevia toimenpiteitä ja välineitä.

Suomi suhtautuu varauksellisesti vaatimuksiin, jotka voisivat heikentää kilpailua sisämarkkinoilla ja johtaa kolmansien maiden vastatoimiin heikentäen EU:ssa toimivien yritysten markkinoillepääsyä. Strategisia aloja ja sektoreita arvioitaessa on tärkeää ottaa huomioon säännösten riittävä selkeys ja täsmällisyys, talouden uudistumiskyvyn tukeminen ja teknologianeutraalius. Myös pehmeämpien ohjauskeinojen käyttöä tulisi edistää. Suomi pitää myönteisenä, että sektorilainsäädäntöön sijoitettuja julkisia hankintoja koskevia säännöksiä, sekä niiden selkeyttämistä, sovellettavuutta ja yhteensovittamista hankintasäännösten kanssa parannetaan.

Suomi korostaa tarvetta toimia Maailman kauppajärjestö WTO:n syrjimättömyysperiaatteen mukaisesti.

Suomi katsoo, että teollisuustuotteiden tuotemerkintöjen olisi oltava mahdollisimman vähän kansainvälistä kauppaa rajoittavia ja niiden tulisi olla linjassa WTO:n kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen velvoitteiden kanssa.

Teollisuuden vähähiilistymistä nopeuttava säädös

Suomi pitää tärkeänä energiantensiivisen teollisuuden vähähiilistymisen vauhdittamista. Samalla on kuitenkin huolehdittava tasaveroisista toimintaedellytyksistä eri teollisuudenalojen ja teknologioiden kesken. Tulevan teollisuuden vähähiilistymistä nopeuttavan säädöksen lupamenettelyitä koskevan sääntelyn tulisi olla mahdollisimman pitkälle linjassa jo hyväksytyn EU-sääntelyn (mm. uusiutuvan energian direktiivi, kriittisten raaka-aineita koskeva asetus ja nettonollasäädös) kanssa. Samalla tulisi välttää lupajärjestelmän haitallista monimutkaistumista yksityiskohtaisilla sektorikohtaisilla säännöillä. Säädöksen yhteydessä esiteltävät resilienssi- ja kestävyyskriteerit edellyttävät huomiota jatkotyössä.

Vähähiilinen kaasujärjestelmä, puhdas vety ja pienet modulaariset reaktorit

Suomi pitää tärkeänä vähähiilisen kaasujärjestelmän edistämistä. Puhtaan vedyn ja siitä tuotettavien polttoaineiden markkinat voivat olla tulevaisuudessa suomalaisille toimijoille potentiaalisesti olennaisen tärkeitä tuotannon ja kaupan kehittyessä. Vetyinvestointien helpottamiseksi on tarpeen luoda kriteerit vetymarkkinoiden sääntelylle. Suomi kuitenkin painottaa, että vasta kehitymässä olevien vetymarkkinoiden osalta tulee pyrkiä välttämään ylimitoitettuja sääntelyratkaisuja, jotka loisivat perusteettomia esteitä uuden toimialan kehittymiselle. (U 17/2022 vp)

Suomi suhtautuu myönteisesti pienten modulaaristen reaktoreiden (SMR) kehittämisen ja käyttöönoton nopeuttamiseen.

Julkiset ja yksityiset investoinnit sekä niiden rahoittaminen

EU-rahoitus

Suomen ennakkovaikuttamiskantoja tulevaan EU:n monivuotiseen rahoituskehikseen on linjattu valtioneuvoston selvityksessä E 31/2024 vp., jossa todetaan mm. seuraavasti;

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi katsoo, että EU-budjetin taso tulee säilyttää kohtuullisena välttämällä Suomen nettomaksuosuuden kasvua.

Suomi pitää tärkeänä, että tulevaa rahoituskehystä tarkastellaan kokonaisuutena. Tarkastelun keskiössä ovat erityisesti rahoituskehiksen kokonaistaso, kansalliset erityiskysymykset ja valitut strategiset prioriteettialat.

Suomi katsoo, että monivuotisen rahoituskehiksen tulisi säilyä ensisijaisena vastauksena EU-tason rahoitustarpeisiin.

Suomelle keskeistä on, että EU:n kilpailukykyä tukevalla rahoituksella edistetään mahdollisimman tehokkaasti sisämarkkinoiden toimivuutta, teollisuuden uudistamista ja Euroopan houkuttelevuutta investointikohteena. Tehokkailla ja markkinaperusteisilla yksityistä rahoitusta edistävillä EU-tason rahoitusvälineillä vastataan EU:n kilpailukykyhaasteisiin.

Suomi ottaa erikseen tarkemmin kantaa EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehyyseen, kun komissio on antanut ehdotuksensa heinäkuussa 2025.

Yksityinen rahoitus

Suomi pitää nykyistä lainatakauksiin perustuvaa InvestEU-välinettä tarkoituksenmukaisena sen hyödyttäessä erityisesti suomalaisia pieniä ja keskisuuria yrityksiä ja katsoo, että sen rahoitustakauksen osuutta kehyksessä tulisi kasvattaa merkittävästi riittävän yksityisen rahoituksen vipuvaikutuksen aikaansaamiseksi. Sen sijaan Suomi suhtautuu kriittisesti mahdollisiin ehdotuksiin uusien avustusmuotoisten investointivälineiden perustamiseksi (E 31/2024 vp). Suomi kannattaa mallia, jossa EU:n takausrahoituksen avulla kasvatettaisiin EIP-ryhmän kapasiteettia tukea Tech EU -ohjelmaan kuuluvaa puhtaan teknologian takausjärjestelyä.

Valtiontuet

Suomi suhtautuu erittäin kriittisesti uuden valtiontukikehyksen viiden vuoden voimassaoloaikaan sekä mahdollisuuteen jatkaa valmistavan teollisuuden tukia pitkäjänteisesti. Valtiontuet tulisi lähtökohtaisesti kohdentaa markkinoiden toimintapuutteisiin vähiten kilpailua vääristävällä tavalla, jotta säilytetään yritysten tasapuoliset toimintaedellytykset sisämarkkinoilla.

Suomi pitää kannatettavana Euroopan yhteistä etua koskevien tärkeiden hankkeiden (IPCEI) menettelyiden sujuvoittamista. IPCEI-hankkeiden määrittelyn periaatteista, kuten markkinoiden toimintapuute, suuri innovaatioaste ja lisäarvo TKI-toiminnalle sekä raja- ja ensimmäiseen teolliseen käyttöönottoon, tulisi pitää edelleen kiinni. Huomioiden tasapuoliset toimintaedellytykset sisämarkkinoilla, Suomi kiinnittää kriittistä huomiota IPCEI:den mahdolliseen laajentamiseen kanavoida valtiontukea kaupalliseen toimintaan ja massatuotannon tukemiseen.

Suomi suhtautuu verokannustimiin pidättyväisesti, sillä toteuttaessaan tavoitteitaan ne samalla rapauttavat veropohjaa ja monimutkaistavat verojärjestelmää. Suomi korostaa, että kasvun ja kilpailukyvyn kannalta hyvä verojärjestelmä on mahdollisimman neutraali eli laajaan veropohjaan ja riittävän matalaa verokantaan perustuva. Suomen näkemyksen mukaan verojärjestelmän kautta toteutettavat investointikannustimet tulee nähdä vain yhtenä vaihtoehtoisena kannustinmuotona, ja jäsenvaltioiden pitäisi itse pystyä määrittämään, onko verotuksen kautta toteutettava kannustin asianmukaisin tukimuoto.

Kiertotalous: pääsy materiaaleihin ja resursseihin

Suomi pitää kriittisten raaka-aineiden toimitusvarmuuden edistämiseen liittyviä toimenpiteitä kannatettavina. Entistä nopeampi EU:n riippuvuuden vähentäminen fossiilisten polttoaineiden tuonnista vahvistaisi EU:n strategista autonomiaa ja kokonaisturvallisuutta. Samalla tulisi vahvistaa ja hajauttaa kriittisten mineraalien toimitusketjuja sekä vähentää liiallista riippuvuutta niiden tuonnista. (E 8/2025 vp)

Suomi näkee varmuusvarastointiin liittyvät toimet lähtökohtaisesti kannatettavana, mutta tunnistaa käytännön toteutukseen liittyvät suuret haasteet. Suomi korostaa, ettei unionin tason yhteinen varautuminen kriiseihin korvaa tai rajoita jokaisen jäsenvaltion vastuuta omasta kansallisesta varautumisestaan.

Suomi tukee komission linjausta, jonka mukaan kiertotaloudesta tulisi tehdä yksi keskeisistä tavoitteista Euroopan teollisuuden uudistamisessa hiilidioksidipäästöjen vähentämisen rinnalla. Kiertotaloudella on merkittävä rooli ilmastotavoitteiden saavuttamisessa, riippuvuuksien vähentämisessä ja kestäväen teollisuuspolitiikan edistämisessä.

Suomi katsoo, että kiertotalouden edistäminen ja talouskasvun ja ympäristöhaittojen irtikytkentä edellyttävät vaikuttavia politiikkatoimia, yhteistyötä sekä innovaatioita ja uusia liiketoimintamalleja tukevia kannustimia. Suomi pitää tärkeänä, että kiertotalouden siirtymän edistämiseksi ja ennakoitavan toimintaympäristön luomiseksi laadittaisiin pitkän aikavälin kiertotalousvisio, jossa olisi selkeät tavoitteet ja toimenpiteet niin EU-tasolla kuin jäsenvaltioissakin. Tässä visiossa olisi syytä kohdistaa toimenpiteitä energian ja teollisuuden lisäksi mm. kiertotalouden kannalta olennaisten palveluiden ja digitaalisten ratkaisujen edistämiseen sekä keskeisten sektoreiden kuten ruokajärjestelmän, tekstiilien ja rakentamisen sektorin kiertotalouden mahdollisuuksiin. Jäsenvaltioita tulisi kannustaa laatimaan kiertotalousstrategioita, jotka edistävät kestävästä kasvusta, strategista omavaraisuutta ja luonnonvarojen vastuullista käyttöä

Suomi pitää tärkeänä, että tiedonanto tunnistaa ravinteiden kierrätyksen osana kiertotaloutta. Ravinteiden kierrätyksen tehostamiseksi on varmistettava paikallisten ja alueellisten toimintamallien tarkoituksenmukainen toteutuminen. Kierrätyslannoitteiden kehittäminen ja tuotannon edistäminen on tärkeää myös strategisten riippuvuuksien vähentämisen näkökulmasta.

Suomi tukee aloitteita, joilla parannetaan kiertotaloustuotteiden ja kierrätysmateriaalien laatua sekä lisää niiden kysyntää EU:n sisämarkkinoilla. Kiertotalouden vaikutusten maksimoimiseksi on tärkeää arvioida, mitkä toimenpiteet tulisi toteuttaa EU-tasolla ja mitkä kansallisella tasolla. Esimerkiksi ekosunnittelu, kierrätysmateriaalien raaka-aineiden käyttövelvoitteet ja "jätteeksi luokittelun päättymistä koskevien" -kriteerien ja menetelyjen kehittäminen edellyttäisivät EU-tason linjauksia. Jätettä, tuotteita ja kemikaaleja koskevan lainsäädännön yhteensovittaminen on ratkaisevan tärkeää, jotta materiaalien uudelleenkäyttö ja kierrätys voidaan varmistaa kiertotalousperiaatteiden mukaisesti ilman tarpeetonta hallinnollista taakkaa. Kriittisiä raaka-aineita sisältävän jätteen sisämarkkinoiden kehittäminen on erityisen tärkeää huoltovarmuuden ja strategisen omavaraisuuden kannalta.

Suomi pitää tärkeänä, että komissio tukee aktiivisesti kiertotaloutta koskevan sääntelyn toimeenpanoa sekä panostaa riittävästi toimeenpano-ohjeisiin ja varmistaa, että säädökset ovat selkeitä yrityksille ja muille toimijoille, eikä sääntely lisää yritysten hallinnollista taakkaa.

Suomi on huolissaan EU:n ulkopuolisen heikkolaatuisen tavaran kaupan kasvun aiheuttamista ympäristö- ja tuoteturvallisuusongelmista. Suomi korostaa voimassa olevan lainsäädännön tehokkaan täytäntöönpanon tärkeyttä ja kiireellisyyttä. Suomi pitää olennaisena, että ongelman ratkaisemiseksi tehdään EU:n laajuista yhteistyötä. Lisäksi tulisi arvioida toimia sääntelyn kehittämiseksi, jotta EU:n ulkopuolella toimivat yritykset saadaan tehokkaammin EU-lainsäädännön piiriin.

Suomi tuo esiin, että kierrätettyjen raaka-aineiden markkinoita voitaisiin tukea verokohdetulua tarkistamalla, tuote- ja materiaalitiedon digitalisaatiolla ja kiertotalouslain ja kemikaalisääntelyn sekä rahoitusta ohjaavien toimen, kuten taksonomian vaatimusten yhtenäistämällä. Muutoksia tulee tehdä läheisessä yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Globaalit markkinat ja kansainväliset kumppanuudet

Suomi korostaa avoimen, sääntöperustaisen ja vastuullisen kansainvälisen kaupan merkitystä Euroopan kilpailukyvyille. EU:n on aktiivisesti avattava uusia markkinoita kauppasopimuksia neuvottelemalla ja vahvistettava kansainvälisen kaupan sääntöpohjaa. Suomi tukee jo käynnissä olevien EU:n kauppasopimusneuvotteluiden ripeää päätökseen saamista ja sopimusten voimaansaattamista. (E 58 /2023 vp). Suomi tukee uusien puhtaan kaupan ja puhtaiden investointien (CTIP) kumppanuuksien muodostamista. Suomi tukee toimitusketjuyhteistyön vahvistamista samanmielisten kumppanien kanssa.

Suomi on kannattanut ulkomaisista tuista annettua asetusta (Foreign Subsidies Regulation, FSR) asetusehdotuksen julkaisemisesta lähtien (U 31/2021 vp). Suomen näkemyksen mukana asetusta tuo ennakoitavuutta ja toimintaolosuhteiden varmuutta yrityksille samalla kun se edistää tasapuolisia toimintaolosuhteita. Suomi tukee asetuksen soveltamista ja FSR-asetusten käsitteitä selventävien suuntaviivojen antamista viimeistään tammikuussa 2026.

Osaaminen ja laadukkaat työpaikat

Suomen näkemys on, että kilpailukykyä tukevia osaamistavoitteita voidaan kokonaisvaltaisesti edistää laadukkaalla koulutuksella, tasa-arvoisilla mahdollisuuksilla elinikäiseen oppimiseen, liikkuvuuden sujuvoittamisella ja kansainvälistä osaamista hyödyntämällä, hyvällä työelämän laadulla sekä digitalisaation tukemana.

Suomi näkee, että työmarkkinoiden ja yhteiskunnan tarpeisiin vastaavaa koulutusta ja taitoja voidaan tuottaa toimeenpanemalla eurooppalaisessa korkeakouluyhteistyössä jo sovittuja toimia sekä tukemalla ammatillisen koulutuksen houkuttelevuutta ja eurooppalaista korkeakouluyhteistyötä, välttämällä uusien rakenteiden luomista ja EU-rahoituksen sirpaloitumista. Jatkuvat panostukset Erasmus+:n kaltaisiin ohjelmiin tukevat osaamistavoitteita.

On Suomen tavoitteiden mukaista, että EU:ssa edistetään hyvää työelämän laatua. Suomi korostaa, että laadukkaita työpaikkoja koskevan etenemissuunnitelman pitää kunnioittaa kansallista työmarkkinaosapuolten sopimusautonomiamia.

Suomen näkemys on, että Euroopan oikeudenmukaisen siirtymän osaamiskeskus vahvistaa tietoon pohjautuvan päätöksenteon edellytyksiä. Se ei saisi lisätä jäsenmaihiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa.

Pääasiallinen sisältö

Kohtuuhintainen energia

Komissio näkee kohtuuhintaisen energian puhtaan teollisuuden ohjelman tavoitteiden kannalta merkittävänä teollisuuden kilpailukykytekijänä, sillä keskimääräinen energianhintaa on Euroopassa korkeampi kuin kauppakumppaneilla. Korkeiden ja vaihtelevien energiahintojen syynä on erityisesti Euroopan riippuvuus fossiilisista tuontipolttoaineista. EU:n energija järjestelmän rakenteellinen tehottomuus lisää vaikutusta.

Komissio toteaa digitalisaation toimivan keskeisenä ajurina energija järjestelmien integraatiossa. EU:n on edistettävä sähköistymistä sekä sähkön sisämarkkinoita. Komissio on antanut samanaikaisesti puhtaan teollisuuden ohjelman kanssa kohtuuhintaista energiaa koskevan toimintasuunnitelman, jossa se esittää toimia energiaunionin viimeistelyyn. Toimintasuunnitelma kattaa teollisuuden kannalta kolme tärkeää lippulaivaa: energialaskujen alentaminen; puhtaan energian käyttöönnotto ja sähköistymisen vauhdittaminen; toimivat kaasumarkkinat.

Energialaskujen alentaminen

Komissio katsoo, että puhtaan energiantuotannon kannalta on keskeistä, että sähkönhankintasopimuksia (PPA), myös rajat ylittäviä sähkönhankintasopimuksia, ja hinnanerosopimuksia (CfDs) lisätään nopeasti.

Komissio on käynnistänyt Euroopan investointipankin (EIP) kanssa yhteisöhankintojen pilottiohjelman, jonka suuntaa antava määrä on 500 miljoonaa euroa. Pilotissa EIP takaa osan yritysten tekemistä sähkönhankintasopimuksista. EIP ottaa käyttöön ”verkkojen valmistuspaketin”, joka voi tarjota 1,5 miljardin euron edestä vastatakauksia verkkokomponenttien valmistajille. EIP-ryhmä jatkaa energiainvestointien vauhdittamista REPower EU:n mukaisesti.

Komissio esittää kesäkuuhun 2025 mennessä valtiontukisääntöjen yksinkertaistamista nopeuttaakseen uusiutuvan energian käyttöönottoa, teollisuuden hiilestä irtautumista ja varmistaakseen puhtaan teknologian valmistuskapasiteetin Euroopassa. Tunnustaen jäsenvaltioiden oikeuden päättää energialähteiden yhdistelmästä, komissio arvioi valtiontuen myöntämistä ydinvoiman toimitusketjuille ja teknologioille. Sähkön toimitusvarmuutta pitkällä aikavälillä pyritään parantamaan mm. uusilla rajat ylittävän kapasiteetin jakamista koskevilla säännöillä, minkä myötä suurilla teollisilla toimijoilla on entistä paremmat mahdollisuudet varmistaa sähkönsaanti. Teollisuuden tulisi myös sitoutua suunnittelemaan puhtaan energian käytön kulutustaan kilpailua vähiten rajoittavalla tavalla.

Komissio korostaa energiaverodirektiivineuvotteluiden etenemisen tärkeyttä. Komissio kannustaa jäsenmaita myös alentamaan sähkön verotusta energaintensiivisen teollisuuden siirtymän vauhdittamiseksi. Komissio antaa suosituksen verotasojen alentamisesta kustannustehokkaasti sekä tariffimenetelmien yhdenmukaistamisesta koskien verkkomaksuja. Komissio aikoo ehdottaa myös eurooppalaista verkkopakettia mm. hankkeiden rajat ylittävän suunnittelun ja toteuttamisen varmistamiseksi. Koska maakaasun odotetaan yleisesti ottaen pysyvän tärkeimpänä sähkön hinnanmäärittäjänä EU:ssa, komissio on valmis tukemaan jäsenvaltioita valtiontukitoimenpiteiden suunnittelussa hintapiikkien hillitsemiseksi.

Puhtaan energian käyttöönoton ja valmistuksen nopeuttaminen

Komissio näkee verkkojen, energian varastoinnin ja uusiutuvan energian hankkeiden lupamenettelyjen lyhentämisen välttämättömänä. Kaikkien jäsenmaiden tulisi siten panna täytäntöön uusiutuvia energialähteitä koskevaan direktiiviin sisältyvät yksinkertaisemmat lupasäännöt täysimääräisesti osana kansallista lainsäädäntöään. Komissio tukee jäsenvaltioita energialupalainsäädännön saattamisessa osaksi kansallista lainsäädäntöä ja täytäntöönpanossa.

Komissio aikoo tulevassa teollisuuden hiilestä irtautumisen kiihdyttämistä koskevassa säädösehdotuksessa (Industrial Decarbonisation Accelerator Act) ehdottaa konkreettisia toimenpiteitä, joilla puututaan teollisuuden energiansaannin ja vähähiilistämisen pullonkauloihin luvituksen osalta. Ehdotus tulee rakentumaan mm. uusiutuvan energian direktiivin, kriittisiä raaka-aineita ja nettonollateollisuutta koskevan sääntelyn malleille. Komissio tulee myös tehostamaan digitalisaation mahdollisuuksia lupaprosessien sujuvoittamiseksi.

Toimivat kaasumarkkinat

Maakaasun tuontihinnalla on suora vaikutus sekä EU:n kaasun että sähkön hintoihin. Hintojen vaihtelun ja keinottelun vähentämiseksi markkinoiden on toimittava moitteettomasti. Komissio korostaa viranomaisvalvonnan merkitystä ja energia- ja rahoitusalan sääntelyviranomaisten yhteistyötä. Komissio käynnistää laajan sidosryhmäkuulemisen arvioidakseen, tarvitaanko lisää lainsäädäntömuutoksia viranomaisvalvonnan varmistamiseksi sekä energia- ja rahoitusmarkkinasääntöjen yhdenmukaistamiseksi ja vahvistamiseksi. Komissio korostaa myös jäsenmaiden välisen koordinaation merkitystä järjestelmärasituksen vähentämisessä ja kaasun varastoinnin uudelleentäyttöön liittyvien markkinavääristymien ehkäisyssä.

Edelläkävijämarkkinoiden luominen

Komissio katsoo, että vähähiilisten tuotteiden liiketoimintaympäristön rakentaminen edellyttää konkreettisia toimia myös kysyntäpuolella. Puhtaiden teknologioiden ja tuotteiden edelläkävijämarkkinoiden luominen vahvistaa EU:n asemaa globaalina edelläkävijänä puhtaassa siirtymässä. Edelläkävijämarkkinat tuovat mittakaavaetuja, alentavat kustannuksia ja tuovat kestäviä vaihtoehtoja sekä kuluttajien että yritysten ulottuville. Kysynnän kasvu kannustaa siirtymään puhtaampiin tuotantomenetelmiin, mikä vahvistaa sekä ympäristöä että taloutta.

Toimenpiteillä edistetään talteenotetun hiilen käyttöä nykyistä laajemmin. Komissio tulee tukemaan myös pienten modulaaristen reaktoreiden (SMR) kehittämisen ja käyttöönoton nopeuttamista.

Muut kuin hintakriteerit

Komissio näkee julkiset hankinnat tehokkaana välineenä markkinoille pääsyn esteiden poistamiseen ja politiikkatavoitteiden edistämiseen. Komissio pyrkii poistamaan markkinoille pääsyn esteitä ja tukemaan kestäviä ja kestäviä teollisuusekosysteemejä, työpaikkoja ja arvonluontia EU:ssa.

Teollisuuden vähähiilistymistä edistävä asetus (IDAA) ottaa käyttöön resilienssi - ja kestävyyskriteerit, joilla edistetään energiantensiivisten alojen puhdasta eurooppalaista tarjontaa. Kriteerit (esim. puhdas, resilienssi, kiertotalous, kyberturvallinen) vahvistavat EU:ssa valmistettujen puhtaiden tuotteiden kysyntää hyödyntäen nettonollateollisuusasetuksesta (NZIA) saatuja kokemuksia. Komission tarkoituksena on näin edistää innovointia, EU:n ympäristö- ja sosiaalisia standardeja sekä varmistaa tasapuoliset toimintaedellytykset. Komissio näkee, että näin voitaisiin mahdollisesti laajentaa muiden kuin hintaan liittyvien kriteereiden hyödyntämistä myös EU:n budjettia, kansallisia tukiohjelmia ja energiantensiivistä teollisuutta hyödyttäviä hankintoja koskien.

Komissio aikoo uudistaa julkisia hankintoja koskevat puitteet vuonna 2026. Uudistuksella mahdollistettaisiin kestävyys-, häiriönsietokyky- eurooppalaista preferenssiä koskevat kriteerit strategisten alojen julkisissa hankinnoissa. Uudistus selkeyttää julkisia hankintoja koskevia säännöksiä siten, että niitä voidaan yksinkertaisemmin hyödyntää kaikilla hallinnon tasoilla paikallisesta kansalliseen.

Komissio näkee, että myös yksityisillä hankinnoilla on potentiaalia muovata kysyntää merkittävästi ja että vähähiilistymistä edistävien kannusteiden ja teollisuuden kiertotaloustoimien välillä tulee olla selkeä yhteys. Komissio tulee arvioimaan, miten sisällyttää muut kuin hintaan liittyvät kriteerit relevanttiin tuotelainsäädäntöön (esim. vähähiilinen teräs, uusiutuvat energialähteet, kestävät akkukennot, rakennusmääräykset). Teollisuustuotteiden tuotemerkinnät ovat tehokas keino nopeuttaa siirtymistä vähähiiliseen valmistukseen ja varmistaa, että valmistajat saavat tuottoa hiilestä irtautumista koskeville investoinneilleen.

Teollisuuden vähähiilistymistä edistävässä asetuksessa (IDAA) kehitetään vapaaehtoinen merkintä teollisuustuotteiden hiili-intensiteetille päästökauppatietoihin perustuvan metodologian ja CBAM-metodologian pohjalta. Malli tulee olemaan pohjana muulle hiili-intensiteetin mittaamiselle. Komissio aikoo aloittaa teräksestä vuonna 2025, perustuen olemassa olevaan teollisuuden raportointiin. Sementille luodaan oma merkintä rakennustuoteasetuksen pohjalta. Merkintöjen avulla teollisuus kykenee erittelemään tuotantonsa hiili-intensiteetin ja hyötymään kohdennetuista toimenpiteistä, mm. puhtaasta teräksen osalta.

Komissio näkee, että jäsenvaltiot voisivat hyödyntää merkintöjä verokannustimien ja muiden tukijärjestelmien suunnittelussa (valtiontukisääntöjen mukaisesti). Merkintöjä hyödynnetään myös kokonaisvaltaisten elinkaariarvioiden kehittämisessä. Lisäksi merkinnät auttavat kuluttajia hahmottamaan tuotteiden hiilijalanjäljen, etenkin siltä osin kuin lainsäädäntöä on jo voimassa (esim. ekosuunnitteluasetus, rakennustuoteasetus, akut). Hiilestä irtautumisen kannustimien vahvistaminen edellyttää myös erilaisten hiilitilinpito-menetelmien tarkastelua.

Uusiutuva ja vähähiilinen vety

Komissio näkee vedyn aseman keskeisenä EU:n energijärjestelmän vähähiilistymisessä erityisesti aloilla, joilla sähköistyminen ei ole vielä toteuttamiskelpoinen vaihtoehto. Komissio tulee selkeyttämään sääntöjä, joiden mukaisesti vähähiilistä vetyä tuotetaan. Vetytuotannon riskien vähentämiseksi ja käyttöönoton nopeuttamiseksi komissio käynnistää vetypankin kolmannen rahoituskierroksen, ja kannustaa jäsenvaltioita käyttämään komission tarjoamaa huutokauppapalvelualustaa. Vetypankin vetymekanismin käynnistäminen tulee helpottamaan vedyn käyttöä hankalasti vähähiilistettävissä olevilla sektoreilla, kuten meri - ja ilmailualalla. Komissio tulee arvioimaan nykyisen vetypuitekehikon toimivuutta ja tunnistamaan uusiutuvan vedyn käytön lisäämisen esteitä.

Julkiset ja yksityiset investoinnit sekä niiden rahoittaminen

Puhdas siirtymä edellyttää suuria investointeja ja komissio tuo esiin, että EU:n on lisättävä vuosittaisia investointejaan energiaan, teolliseen innovointiin sekä kasvu - ja liikenejärjestelmään noin 480 miljardilla eurolla edelliseen vuosikymmeneen verrattuna. Yksityisen pääoman hyödyntäminen on tavoitteen saavuttamiseksi keskeistä, ja edellyttää pitkäjänteistä sääntelyn vakautta, julkisia kannustimia hiilestä irtautumiseen ja tehokasta politiikan koordinoitua.

Seuraava monivuotinen rahoituskehys (MFF) on puhtaan siirtymän keskeinen mahdollistaja. Monivuotisen rahoituskehysten alla oleva kilpailukykyrahasto tarjoaa vahvan tuen teollisuuden kestäviin ja innovatiivisiin investointeihin ja yhden luukun pääsyn EU-rahoitukseen. Kilpailukykyrahasto tulee keskittymään koko EU:n kannalta merkittäviin hankkeisiin. EU-rahoitusta suunnataan myös energiaunionin loppuun saattamiseksi. Lisäksi komissio tulee esittämään säästöjä ja investointiunionia koskevan strategian, jolla mahdollistetaan pääoman mobilisointi yksityisiin investointeihin.

Komissio toteaa EU:n teollisuuden tarvitsevan rahoitusta myös monivuotista rahoituskehystä lyhyemmällä aikavälillä. Tämän takia puhtaan teollisuuden ohjelmassa mobilisoidaan yli 100 miljardia euroa puhtaan teollisuuden liiketoimintaedellytysten parantamiseen ml. miljardin euron lisätakaukset nykyisen monivuotisen rahoituskehysten puitteissa.

EU-rahoituksen vahvistaminen

Komissio katsoo innovaatorahaston osoittautuneen hyväksi välineeksi rahoittaa teollisuuden hiilestä irtautumista ja puhtaan teknologian valmistusta. Vaikutusten lisäämiseksi tarvitaan kuitenkin lisärahoitusvaihtoehtoja, joilla voidaan lisätä tukea hankkeille, joille on myönnetty STEP-asetuksen mukainen suvereniteettileima. Komissio hakee tähän keinoja mm. parantamalla nykyisten rahoitusvälineiden välistä synergiaa. Komissio pyrkii myös yhdenmukaistamaan innovaatorahaston ja kansallisen rahoituksen

rahoitusperusteita, mikä nopeuttaisi valtiontuen hyväksymistä jäsenvaltioille, jotka haluavat tukea hankkeita STEPin kautta.

Lisäksi komissio ehdottaa teollisuuden vähähiilisyyspankkia, jonka tavoitteena on 100 miljardin euron rahoitus, joka perustuisi innovaatorahaston varoihin, päästökauppajärjestelmän osista saataviin lisätuloihin sekä InvestEU:n uudistamiseen. Pankki on tarkoitettu sijoittamaan tulevan kilpailukykyrahaston hallintoon. Komissio tulee käynnistämään miljardin euron huutokaupan keskeisten teollisuusprosessien hiilestä irtautumiseksi hyödyntäen innovaatorahaston olemassa olevia resursseja ja huutokauppoja palveluna. Teollisuuden vähähiilisyyspankki maksimoi päästövähennykset ja käyttää päästökauppaosuuksia osana EU:n päästökauppajärjestelmää tukeakseen hankkeita, joissa hiilidioksidipäästöjä vähennetään. Näin mahdollistetaan teknologianeutraali tuki eri teollisuudenaloilla, myös erilaisten hiilisopimusten kautta, täydennetään päästökauppajärjestelmän hintasignaalia ja kavennetaan rahoitusvajetta.

Komissio aikoo sitoa innovaatorahastosta 6 miljardia euroa mm. puhtaaseen teknologiaan, akkujen valmistukseen, vetypankkiin ja teollisuuden hiilestä irtautumiseen. Komissio kehottaa myös jäsenvaltioita käyttämään enemmän avustuksia ja huutokauppoja EU:n ja kansallisten resurssien yhdistämiseksi. Komissio pyrkii varmistamaan EU:n strategiset edut keskittymällä entistä enemmän teollisuuden hiilestä irtautumista koskeviin tarpeisiin, hyödyntämällä paremmin resilienssikriteereitä ja rajoittamalla kolmansien maiden osallistumista arkaluonteisiin tutkimushankkeisiin.

Komission pitää tutkimusta ja innovointia (T&I) keskeisenä mahdollistajana edistettäessä puhdasta siirtymää. Komissio käynnistää 600 miljoonan Horisontti Eurooppa -haun tukeakseen ”fit for deployment” -projekteja. Tällä pyritään edistämään T & I-puiteohjelman ja innovaatorahaston välisiä synergioita. Lisäksi tukeakseen fuusiota innovatiivisena ja hiillettömänä energialähteenä tulevaisuudessa komissio ehdottaa fuusiostrategiaa, johon kuuluu julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien (PPP) luominen kaupallistamisen nopeuttamiseksi.

Yksityisten investointien hyödyntäminen

InvestEU on tällä hetkellä tärkein EU-tason väline yksityisen rahoituksen vivuttamisessa. Se on yhteistyössä EIP-ryhmän, kansainvälisten rahoituslaitosten ja kansallisten kehityspankkien kanssa mobilisoinut EU:n talouteen yli 280 miljardin euron lisärahoituksen.

Komissio esittää InvestEU-asetuksen muuttamista riskinkantokyvyn lisäämiseksi. Ehdotuksella yksinkertaistetaan ja mahdollistetaan Euroopan strategisten investointien rahaston ylijäämien uudelleenkäyttö sekä palautukset aiemmista rahoitusvälineistä ja helpotetaan oman pääoman ehtoista tukea. Komissio mobilisoi 50 miljardin euron lisärahoituksen EU:n keskeisiin painopisteisiin, kuten teollisuusprosessien nykyaikaistamiseen, puhtaan teknologian valmistukseen ja käyttöönottoon, energainfrastruktuurihankkeiden rahoitukseen, puhtaaseen liikkuvuuteen liittyviin ratkaisuihin, sekäjätteen vähentämiseen ja kierrätykseen. EIP-ryhmä käyttää InvestEU:n olemassa olevia takausvälineitä myös osana puhtaan teknologian takausjärjestelmää.

Komissio tekee yhteistyötä EIP-ryhmän kanssa uusista aloitteista, joita InvestEU tukee tarvittaessa. EIP-ryhmä on yksi suurimmista ilmastorahoituksen tarjoajista, ja sillä voi olla merkittävä rooli yksityisen lisärahoituksen varmistamisessa. Komissio aikoo yhdessä EIP-ryhmän ja yksityisten sijoittajien kanssa ottaa käyttöön TechEU-investointiohjelman, jolla autetaan kaventamaan rahoitusvajetta disruptiivisen innovoinnin tukemiseksi. Samalla vahvistetaan Euroopan teollista kapasiteettia ja yrityksiä, jotka investoivat innovatiivisiin teknologioihin, kuten tekoälyyn, puhtaaseen teknologiaan, kriittisiin raaka-aineisiin, energian varastointiin, kvanttilaskentaan, puolijohteisiin, biotieteisiin ja neuroteknologiaan.

Puhtaan teollisuuden ohjelman valtiontukikehys

Komissio tuo esiin, että kansallisen tason tuella, ml. valtiontuki ja verokannustimet, on keskeinen rooli hiilestä irtautumisessa ja kiertotalouden edistämisessä, sillä ne tarjoavat osaltaan rahoitusta ja vähentävät investointien esteitä. Toimenpiteet paitsi vahvistavat kestävien hankkeiden taloudellista kannattavuutta myös lisäävät yksityisen sektorin osallistumista.

Komissio korostaa, että puhtaan teollisuuden ohjelman mukainen uusi valtiontukikehys sallii tarpeellisen ja oikeasuhteisen valtiontuen, joka houkuttelee yksityisiä investointeja. Jäsenvaltiot saavat pidemmän, viiden vuoden suunnitteluajan ja yritykset investointien nautittavuutta hankkeilleen. Komission mukaan uusi valtiontukikehys edistää valtiontukisääntöjen yksinkertaistamista vaarantamatta tasapuolisia toimintaedellytyksiä.

Yksinkertaistetut ja joustavat säännöt mahdollistavat hiilestä irtautumista ja puhdasta teknologiaa koskevien hankkeiden valtiontukien nopean hyväksymisen välttämällä samalla kilpailun kohtuutonta vääristymistä sisämarkkinoilla. Valtiontuen tilapäisistä kriisi- ja siirtymäpuutteista (TCTF) saaduille kokemuksille pohjaavan uuden valtiontukikehysten avulla jäsenvaltiot voivat helposti osoittaa tuen soveltuvuuden sisämarkkinoille ja käyttää yksinkertaistettuja menetelmiä tukimäärien määrittämiseen monimutkaisten yksittäisten arviointien sijaan. Kehys mahdollistaa myös erilliset tukijärjestelmät tietyille teknologioille, kuten tuuli- ja aurinkovoimateknologialle, ja helpottaa tuen myöntämistä fossiilittomille joustotoimille ja kapasiteettimekanismeille, joilla nopeutetaan energiajärjestelmän hiilestä irtautumista. Puhtaan teknologian tuotteiden, kuten akkujen ja uusiutuvien teknologioiden, lisävalmistuksen tukeminen sallitaan päivittämällä sääntöjä, jotka koskevat investointeja tiettyyn strategiseen nettonollatalouteen liittyvien laitteistojen valmistuskapasiteettiin.

Komissio pitää tärkeänä voimassa olevien valtiontukisääntöjen yksinkertaistamista. Tuleva ryhmäpoikkeusasetuksen tarkastelu tulee vähentämään merkittävästi sekä yritysten että jäsenvaltioiden hallinnollista taakkaa. Komissio tulee arvioimaan takaustiedonantoa määrittääkseen antaako se edelleen riittävän selkeät ja ennustettavissa olevat säännöt valtiontuen myöntämiselle. Valtiontakaukset voivat olla tehokas, yksityistä rahoitusta hyödyntävä tukiväline, joka rasittaa julkisia varoja vähemmän kuin suora avustus. Komissio tulee tekemään tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa nopeuttaakseen uusien IPCEI-hankkeiden suunnittelua ja parantaakseen IPCEIn tehokkuutta puhtaan siirtymän tukivälineenä. IPCEI-hankkeiden käynnistämisen nopeuttamiseen komissio suunnittelee uudenlaista tukikeskusta. Yhdessä EIP:n kanssa tullaan kehittämään yhden luukun palvelu, joka tarjoaa avustusten hakemiseen ja rahoitukseen liittyvää neuvontaa.

Komissio on valmis antamaan yrityksille epävirallista ohjeistusta EU:n ensisijaisten tavoitteiden saavuttamista edistävien yhteistyöhankkeiden yhteensopivuudesta kilpailusääntöjen kanssa. Lisäksi yrityskauppoja koskevia suuntaviivoja tarkistetaan, jotta varmistetaan, että yrityskauppojen muun muassa kestävyys, innovaatioihin ja resilienssiin liittyvät vaikutukset tietyillä strategisilla aloilla sisällytetään paremmin kilpailuanalyysiin.

Komissio näkee, että myös veropolitiikka on keskeinen kannustin puhtaan teollisuuden ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Komissio suosittaa jäsenvaltioille, että yhteisövero- ja järjestelmien avulla tulisi tukea puhdasta liiketoimintaa. Yritysten tulisi voida nopeasti hyötyä verokannustimista, joilla kompensoidaan suuria alkuinvestointeja. Lisäksi komissio näkee hyödyllisenä verohyvitysten käytön puhtaan siirtymän kannalta strategisilla aloilla, jotta hiilestä irtautumiseen investoiminen olisi taloudellisesti houkuttelevampaa. Siltä osin kuin näihin toimenpiteisiin liittyy valtiontukea, uudet valtiontukisäännöt huomioivat tämän. Verotukseen liittyviin toimenpiteisiin voidaan yhdistää lisätoimia fossiilisten polttoaineiden tukien vähentämiseksi ja lopettamiseksi esimerkiksi eurooppalaisen ohjausjakson 2025 yhteydessä.

Kiertotalous: pääsy materiaaleihin ja resursseihin

Komissio asettaa kiertotalouden hiilestä irtautumisen strategiansa keskiöön. Tavoitteena on tehdä EU:sta maailman johtava kiertotalouden toimija vuoteen 2030 mennessä, ja nostaa materiaalien kiertotalousaste nykyisestä 11,8 prosentista 24 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä.

Komission mukaan Euroopan olisi olla strategisempi raaka-aineiden ja uusiomateriaalien hankinnassa, jotta voidaan vähentää toimitushäiriöitä ja riippuvuuksia kolmansista maista sekä vauhdittaa innovointia. Euroopan kiertotalousmarkkinoiden potentiaalin arvioidaan kasvavan nykyisestä 31 miljardista eurosta 100 miljardiin euroon vuoteen 2030 mennessä luoden 500 000 uutta työpaikkaa.

Kriittisiä raaka-aineita koskevan asetuksen nopea toimeenpano

Varmistaakseen kriittisten raaka-aineiden saannin, komissio asettaa etusijalle kriittisiä raaka-aineita koskevan asetuksen (CRMA) täytäntöönpanon. Toimenpiteisiin kuuluu ensimmäisen strategisten hankkeiden luettelon hyväksyminen arvoketjun monipuolistamiseksi sekä hankkeiden julkisen ja yksityisen rahoituksen saatavuuden helpottaminen.

Komissio perustaa alustan strategisten raaka-aineiden kysynnän ja tarjonnan yhdistämiselle sekä EU:n kriittisten raaka-aineiden keskuksen, joka hankkii raaka-aineita kiinnostuneiden yritysten puolesta yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa. Muita mahdollisia tehtäviä olisivat strategisten varastojen koordinointi, toimitusketjun seuranta ja sellaisten rahoitustuotteiden suunnittelu, joilla investoidaan tuotantoketjun alkupään tarjontaan EU:ssa ja kolmansissa maissa.

Kiertotalous

EU:n teollisuus on kiertotalouden edelläkävijä. Kiertotaloutta vaikeuttaa kiertotalouden sisämarkkinoiden puuttuminen. Tämän puutteen korjaamiseksi komissio jatkaa toimenpiteitään. Myös arvokkaita ja harvinaisia materiaaleja sisältävien tuotteiden uudelleen käyttöä ja käytössä pysymistä tullaan edistämään mm. ottamalla käyttöön tiettyjä tuoteryhmiä koskevat ekosuunnitteluvaatimukset.

Komissio esittää vuonna 2026 kiertotaloussäädöstä, joka mahdollistaa kiertotaloustuotteiden, uusioraaka-aineiden ja jätteiden vapaan liikkuvuuden, lisää korkealaatuisten kierrätysmateriaalien tarjontaa, edistää uusio- ja kiertotaloustuotteiden kysyntää sekä alentaa raaka-ainekustannuksia. Yksi toimenpiteistä on voimassa olevan sähkö- ja elektroniikkaromua koskevan sääntelyn uudistaminen, jotta varmistetaan kriittisten raaka-aineiden talteenotto. Lisäksi yhdenmukaistetaan ei enää jätettä (EEJ) -kriteerit, joilla helpotetaan siirtymistä jätteestä arvokkaisiin uusioraaka-aineisiin, yksinkertaistetaan, digitalisoidaan ja laajennetaan tuottajavastuuta sekä lisätään kysyntää julkisten hankintojen kriteereiden kautta. Tämä kannustaa lisäämään metalliromun käyttöä sekä purkamislupien ja purkua edeltävien tarkastusten pakollista digitalisointia. Komissio tuo esiin, että fossiilisista materiaaleista luopumisen nopeuttamiseksi on tärkeää määrätä uusien raaka-ainelähteiden, kuten kierrätettyjen ja bio-pohjaisten materiaalien, käyttö pakolliseksi korvaamaan esimerkiksi neitseellisiä fossiilisia materiaaleja muoveissa. Näin helpotetaan myös ekosuunnitteluasetuksen toimeenpanoa.

Kiertotalouden ja kierrätyskapasiteetin lisäämiseksi EU:ssa komissio harkitsee lisätoimenpiteitä, joilla kriittisten raaka-ainelähteiden kierrätyksestä tehdään houkuttelevampaa kuin niiden viennistä. Komissio aikoo valmistella toimenpiteitä, joilla kannustetaan siirtymistä uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen erilliskeräyksen avulla. Komissio ottaa huomioon, ovatko kolmannet maat ottaneet käyttöön vientirajoituksia

kriittisten raaka-aineiden osalta. Samalla EU tekee yhteistyötä sellaisten kolmansien maiden kanssa, jotka haluavat kehittää kiertotalouteen liittyviä kumppanuuksia. Lisäksi arvioidaan ja harkitaan vientimaksuja, joilla voitaisiin rahoittaa investointeja kierrätyskapasiteettiin.

Euroopan akkukierrätysteollisuudessa on kriittinen pula mustasta massasta, jota viedään kolmansiin maihin huolimatta sen taloudellisesta ja ympäristöllisestä merkityksestä Euroopan akkuekosysteemille. Komissio toteuttaa erityisiä toimenpiteitä tähän liittyen.

Komissio esittää, että EU:n on paitsi purettava sääntelyesteitä myös helpotettava investointien merkittävää lisäämistä teollisuuden tarvitsemien uusioraaka-aineiden toimittamiseksi. Jäsenvaltioiden ja asiasta kiinnostuneiden toimijoiden välistä yhteistyötä edistetään alueiden välisten kiertotalouskeskusten kautta älykkään erikoistumisen ja kierrätyksen mittakaavaetujen edistämiseksi. Lisäksi edistetään kierrätettyjen kehittyneiden materiaalien ja puhtaiden teknologioiden mahdollista uutta IPCEI-hanketta.

Ohjelmassa korostetaan julkisten hankintojen merkittävyyttä EU:ssa tuotettujen kestävien tuotteiden ja ratkaisujen markkinoille pääsyn edistämiseksi ja huoltovarmuutta edistävien teollisten ekosysteemien kehittämisessä. Näiden tavoitteiden edistämiseksi komissio esittää hankintadirektiiviin lisättäväksi ei-taloudellisia kriteereitä.

Komissio käynnistää selvityksen kerätäkseen markkinaosapuolilta tietoa siitä, miten eurooppalaiset yritykset tällä hetkellä hankkivat ja kierrättävät tärkeimmät raaka-aineet. Tiedon avulla voidaan tukea yhteistyötä raaka-aineiden kierrätyksessä EU:n kilpailusääntöjen mukaisesti. Lisäksi komissio tarkastelee uudelleen käytettyjä tuotteita koskevia verotussääntöjä osana vihreää alv-aloitetta. Komissio käynnistää kiertotaloutta koskevan teollisuusdialogin, jolla tuetaan kiertotaloussäädöksen valmistelua ja tunnistetaan aloja, joilla tarvitaan lisätoimia.

Lannoitteet havainnollistavat puhtaan teollisuusohjelman mahdollisuuksia yli sektorirajojen ml. turvallisuus. Kotimainen lannoitteiden tuotanto, mukaan lukien vähähiiliset lannoitteet ja kierrätysravinteista peräisin olevat lannoitteet, vähentävät riippuvuutta lannoitteiden tuonnista, edistävät kiertotalouden liiketoimintamalleja sekä alentavat viljelijöiden kustannuksia.

Globaalit markkinat ja kansainväliset kumppanuudet

Kestävät, monipuoliset ja häiriönsietokykyiset teolliset arvoketjut ovat myös kumppanimaiden intressi. Maailman suuret taloudet kilpailevat markkinoille pääsystä, kriittisistä raaka-aineista, uusista teknologioista ja maailmanlaajuisista kauppareiteistä. Taloudellinen menestys riippuu myös avoimesta, sääntöihin perustuvasta kaupasta. Globaaliin geotaloudellisen kilpailun aikakautena on välttämätöntä suojella tasapuolisia toimintaedellytyksiä ja varmistaa, että EU:n markkinat eivät toimi kansainvälisen ylikapasiteetin vieni-kohteena.

Puhtaan kaupan ja investointien kumppanuudet (CTIPs)

EU:n vapaakauppasopimuksilla on tärkeä asema ilmastoneutraaliuden saavuttamisessa sekä eurooppalaisten yritysten osuuden vahvistamiseksi globaaleilla puhtaan energian markkinoilla. Jotta varmistetaan, että eurooppalaisilla yrityksillä on paremmat mahdollisuudet päästä kolmansien maiden markkinoille, on tärkeää, että EU jatkaa vireillä olevien vapaakauppasopimusten neuvottelemista ja täysimääräistä täytäntöönpanoa. Uusilla puhtaan kaupan ja puhtaiden investointien (Clean Trade and Investment, CTIP)

sopimuksilla täydennettäisiin vapaakauppasopimuksia EU:n ja kumppanimaiden yritysten tarpeisiin räätälöidyllä lähestymistavalla. Kumppanuuksissa keskitytään EU:n aseman turvaamiseen keskeisissä globaaleissa arvoketjuissa monipuolistamalla toimitusketjuja ja varmistamalla raaka-aineiden, puhtaan energian ja puhtaan teknologian parempi saataavuus. CTIP-kumppanuuksilla kootaan yhteen sääntöjä, sääntely-yhteistyötä ja investointeja, joiden avulla kehitetään puhtaita arvoketjuja EU:n kumppaneiden kanssa.

EU jatkaa kumppanimaiden tukemista kunnianhimoisessa ilmasto- ja ympäristöpolitiikassa, ml. Pariisin sopimuksen mukaiset kansallisesti määritellyt panokset (NDCs). Komissio korostaa, että EU:n on tehtävä energia-alan yhteistyötä strategisesti, keskittyen diplomatiaan, tekniseen apuun ja taloustieteeseen, sekä yhdistäen jäsenvaltioiden ponnistelut maatasolla.

Hiilirajamekanismin (CBAM) parantaminen

Komissio ehdottaa hiilirajamekanismin yksinkertaistamista, jonka tavoitteena on vähentää teollisuuden ja sen toimitusketjujen hallinnollista taakkaa jatkaen kannustamista hiilidioksidin maailmanlaajuiseen hinnoitteluun. Komissio tulee esittämään myös kattavan hiilirajamekanismin tarkasteluraportin, jossa arvioidaan CBAM:in laajentamista uusille päästökauppajärjestelmän sektoreille sekä alavirran tuotteiden ottamista mukaan sääntelyn piiriin. Lisäksi sen yhteydessä arvioidaan mekanismin kierron estämistä ja epäsuorien päästöjen sisällyttämistä soveltamisalaan.

Tasapuolisten toimintaedellytysten varmistaminen EU:n teollisuudelle

Komissio aikoo ehdottaa toimia varmistaakseen, että EU:hun suuntautuvat ulkomaiset investoinnit edistävät EU:n teollisuuden pitkän aikavälin kilpailukykyä. EU:n suorien ulkomaisten sijoitusten (FDI) seuranta-asetuksen meneillään olevan tarkistuksen myötä neuvostolla ja Euroopan parlamentilla on tilaisuus vahvistaa EU:n investointien seurantakehystä vähentämällä kansallisten seurantamekanismien välisiä eroja, ottamalla käyttöön häiriönsietokykyä koskevia vaatimuksia ja yhdenmukaistamalla lähestymistapojaan.

Komissio tulee antamaan ulkomaisten tukien asetuksen (Foreign Subsidies Regulation, FSR) keskeisistä käsitteistä suuntaviivat, joissa selvennetään, missä olosuhteissa komissio voi päättää tarkastella uudelleen ulkomaisia tukia koskevien sääntöjen mukaisia yrityskauppoja, jotka eivät täytä kynnysarvoja mutta aiheuttavat riskin tasapuolisille toimintaedellytyksille sisämarkkinoilla. Komissio tulee hyödyntämään ulkomaisia tukia koskevan asetuksen mahdollistamia oma-aloitteisia tutkimuksia strategisilla aloilla. Komissio aikoo myös jatkaa kaupan suojatoimien (TDIs) nopeaa ja tehokasta käyttöä.

Osaaminen ja laadukkaat työpaikat

Puhtaan teollisuuden ohjelma lähtee sitoumuksesta oikeudenmukaiseen siirtymään. Teollisuus tarvitsee osaavaa työvoimaa ja sen tulee tarjota laadukkaita työpaikkoja houkuttellakseen huippuosaajia. Puhdas ja digitaalinen siirtymä tarkoittaa myös uusia osaamisvaatimuksia työvoimalle.

Komissio on antanut strategisen Osaamisunioni-tiedonannon, joka tukee osaavan työvoiman saatavuutta ja yksilöiden mahdollisuuksia käyttää osaamistaan ja taitojaan täysimittaisesti. Osaamisunionissa tarkastellaan EU:n toimialoille suuntautuvia taitojen ja osaamisen kehittämisen tukimalleja (mm. akatemit, osaamissopimus, oppisopimusliitto, ammatilliset huippuosaamisen keskukset) siten, että puhtaan teollisuuden ohjelman strategiset toimialat ovat mukana. Tähän kohdennetaan varoja Erasmus+-ohjelmasta enimmäkseen 90 miljoonalla eurolla.

Osaamisunionissa käsitellään mm. investointeja, elinikäistä oppimista, ammatillista koulutusta, korkeakoulutusta, osaamisen säilyttämistä ja tunnustamista sekä osaajien hoidon kuttelua kolmansista maista. Komissio harkitsee lisätoimia osaamisen tunnustamisen prosessien sujuvoittamiseksi ja digitalisten työkalujen hyödyntämiseksi. Osaamisen siirrettävyyttä koskevalla aloitteella pyritään edistämään toisessa jäsenvaltiossa hyväksytyn osaamisen tunnustamista.

Komission, laadukkaita työpaikkoja koskevalla etenemissuunnitelmalla, joka laaditaan yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa, tuetaan jäsenvaltioita ja teollisuutta tarjoamaan ihmisarvoiset työolot, korkea terveyden ja turvallisuuden taso, koulutukseen pääsy ja oikeudenmukainen siirtymä työstä toiseen, sekä työehtosopimusneuvottelut. Komissio keskustelee työmarkkinaosapuolten kanssa työelämän rakennemuutosta tukevista prosesseista ja kehiksestä, joka auttaisi muutoksen ennakointia ja nopeuttaisi tukitoimia.

Komissio perustaa Euroopan oikeudenmukaisen siirtymän seurantakeskuksen, joka tuottaa tietoa Euroopan globalisaatiorahaston toiminnan tueksi. Keskiössä ovat mm. tietopohjan vahvistaminen vihreän siirtymän oikeudenmukaisuudesta, indikaattoreiden kehittäminen ja parhaiden käytäntöjen kerääminen, jotta saadaan tietoa siirtymän työmarkkina-, työelämä-, osaamis- ja sosiaalisista vaikutuksista sekä investointitarpeista. Näin varmistetaan myös avoin vuoropuhelu työmarkkinaosapuolten ja muiden yhteiskunnan toimijoiden ja sidosryhmien kanssa.

Komissio selvittää myös keinoja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) toiminnan parantamiseksi. Lisäksi komissio hyväksyy Euroopan kohtuuhintaisen asuntosuunnitelman, jossa käsitellään mm. työvoiman liikkumista metropolialueilla.

EU:n tavoitteena on sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistäminen talouskasvun rinnalla. Sosiaalisten ehtojen sisällyttäminen julkiseen rahoitukseen varmistaisi osaltaan, että puhdas siirtymä toteutuu reilulla ja oikeudenmukaisella tavalla. Asia huomioidaan tulevassa julkisten hankintojen direktiivien uudistamisessa.

Valtiontukien ryhmäpoikkeusasetuksen uudelleentarkastelussa arvioidaan keinoja, joilla teollisuutta voitaisiin tukea investoinneissa osaamiseen, laadukkaisiin työpaikkoihin ja työntekijöiden rekrytoimiseen osana oikeudenmukaista siirtymää. Komissio arvioi mahdollisuutta sisällyttää kouluttamiseen ja osaamiseen liittyviä ehtoja julkiseen rahoitukseen.

Edistääkseen puhtaiden tuotteiden kysyntää komissio laatii jäsenmaille ohjeet sosiaaliselle leasingille koskien päästöttömiä ajoneuvoja, lämpöpumppuja ja muita puhtaita ja tuotteita.

Käsittely Euroopan parlamentissa

ITRE-komitea

Kansallinen valmistelu

EU8 kilpailukykyjaoston kokous 18.3.2025 ja kirjallinen menettely 25.-27.3.2025.
EU-ministerivaliokunta 4.4.2025.

Eduskuntakäsittely

Kirjaa tieto aiemmasta yhteistoiminnasta eduskunnan kanssa, mukaan lukien tiedot eduskunnan vastauksista, valiokuntien lausuntojen/lausumien tunnuksat, päivämäärät ja mahdollinen erikoisvaliokuntakäsittely.

Taloudelliset vaikutukset

Tiedonannolla ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia eikä se sisällä yksittäisten ehdotusten yksityiskohtia. Varsinaiisiin ehdotuksiin otetaan kantaa, kun komissio on ne antanut. Vähähiilistymispankin osalta ei siten tiedonannon perusteella ole riittävää selvyyttä asiaan mahdollisesti liittyvästä myöhemmän vaiheen rahoituskokonaisuudesta ja tämän mahdollisista vaikutuksista Suomen päästökauppatuloihin ja Suomen maksuihin EU:lle.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Puhtaan teollisuuden ohjelman osana annettavan uuden valtiontukikehyksen sisältämiä valtiontukisääntöehdotuksia tullaan käsittelemään tarkemmin erillisessä E-selvityksessä. Valtiontukikehyksen luonnosversio julkaistiin 11.3.2025 ja jäsenmaiden kuuleminen kehyksestä on alkanut.

Komissio antoi 19.3.2025 teräs- ja metallialan toimintasuunnitelman (COM 2025 (125) final). Puhtaan teollisuuden ohjelman ohella toimintasuunnitelma pohjautuu kohtuuhintaisen energian toimintaohjelman toimenpiteisiin. Toimintasuunnitelma kattaa valtaosin samat teemat ja toimet, kuin mainitut pääasiakirjat. Suomen kannat toimintasuunnitelmassa ehdotettuihin tarkempiin aloitteisiin muodostetaan niiden antamisen jälkeen.

Asiakirjat

KOM (2025) 85 lopullinen

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johtava asiantuntija Maija Palmu, TEM

VAHVA-tunnus

EU/466/2025

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite